

Vern også gjennom bruk

Sjur Harby har som fast skribent i Nationen gjennom de to siste årene hatt utallige utfall mot Riksantikvaren, senest 12. juli. Og han får fritt spillerom i avisen.

Det er bra at vi har frivillige kulturminneentusiaster, men Harby synes å være på krigsstien hele tiden og med begrenset utsyn. Når man er i skyttergraven, ser man ofte bare noe av horisonten, og lite av landskapet. Gang på gang tas enkeltsaker opp med ønske om at Riksantikvarens rolle skulle være en annen enn det den er. Sannheten er alltid mer sammensatt enn det som blir presentert.

Riksantikvarens avgjørelser gjøres i en bred høringsprosess med involverte parter der ute. Riksantikvaren er et direktorat med 150 meget kompetente fagfolk og sammen med eier, kom-

mune og eller fylkeskommune finner vi så gode løsninger som mulig. Selvfølgelig lytter vi til eiere av fredete hus og politikere lokalt. Ellers hadde vi hatt et demokratisk problem. Fylkeskonservatorene og vi finner sammen optimale løsninger, om det så er nytt soverom til barna eller bedre baders-forhold i et fredet hus. Hvis fredningen medfører at folk ikke lenger vil være i bygningen, har vi tapt. Riksantikvaren vil derfor ikke frede privat eiendom til museum som eier må bekoste. Dette ser ut til å falle noen «kulturminneeksperter» tungt for brystet.

Harby kritiserer direktoratet for at vi opphevet en midlertidig fredning av Veggli kirke i Numedalen fra 1859. Vi opphevet fredningen etter at direktoratet fant

en løsning med menigheten om nye kirkebenker som opptok noe av utrykket av de gamle. De gamle benkene var så vonde at færre og færre kom til gudstjeneste og konserter i kirken. Det er etter min mening en veldig bra løsning.

Veggli kirke illustrerer noe helt grunnleggende i uenigheten Harby har med vårt direktorat. Skal man lytte til eiere av et kulturminne og finne gode løsninger som både eiere og antikvarer kan akseptere, eller ikke. Flere av Nationens lesere eier fredete gårdsanlegg. Det ville bli et opprør uten like, hvis det er bare kulturhistorieeksperter som skulle høres, ikke eierne som tross alt bor og skal bruke eiendommen inn i framtiden.

I vår tid må vi godta mindre endringer som gjør at kulturminnene og kirkene kan brukes. Vi må finne toalettløsninger, godta universell tilgjengelighet for de av oss med nedsatt funksjonsevne. Hvis ikke benkene er spesielt verneverdige, kan det hende at vi må akseptere noen endringer for at kirken fortsatt kan brukes. Tomme og stengte kirker er noe vi vil unngå.

Kanskje arkeologen Harby og Nationen kan strekke seg litt opp av skyttergraven og se at samfunnet er i endring. Besøk gjerne Veggli kirke også, en liten lokal og nasjonal perle.

Jørn Holme
Riksantikvar

Kritiker: Sjur Harby har gjentatte ganger kritisert Riksantikvaren i Nationens spalter.

FOTO: MARIANN TVETE

POLITIKK

Tiggernes barn der hjemme

I Oslo er det nå ca. 2000 rumenere som skaper hodebry for politi og politikere. Og for dem som bor i områder der de tilreisende slår leir, medfører det plage og problemer. Forsøpling sjenerer og mange er redd for å la barna sine leke ute i egne nærområder når forholdene er slik som nå. Alle ser at dette ikke kan fortsette.

Ulike forslag til løsning blir satt fram, men noen av dem vil trolig gjøre vondt verre for flere, selv om de er godt ment. Dersom det skal legges til rette for dem som bor ute på gata med å bygge sanitæranlegg og nærmest gjøre parker om til campingplasser, vil de trolig bli værende her lenge. For å bo på en campingplass kan ikke være det verste, der plasseres jo sosialklienter, og sesongarbeidere bor også på slike steder over lang tid. Og det ryktes fort at Norge er et greit land å reise til for å tigge. Da blir det lett for flere å velge Norge framfor andre land der tigging er forbudt. Og slike tilrettelagte områder kan ikke bare være forbeholdt

rumenere. Det ville være urettferdig overfor folk fra andre land som også ønsker å komme hit av økonomiske årsaker. Antallet bostedsløse mennesker vil etter hvert stige betraktelig. Og rumenerne kan ifølge EØS-reglene, etter å ha fått registreringsbevis, i prinsippet lovlig oppholde seg her så lenge de vil.

Men de som lider mest i denne saken er trolig barna til tiggerne som blir igjen i sitt hjemland. Ifølge flere TV-reportasjer er mange rumenske barn i praksis foreldreløse i lange perioder. Ofte er det eldstejenta, gjerne i 12-års alderen, som må ta ansvar for sine småsøsken. Det kan være både fire og fem barn der de yngste er ganske små. Noen er heldige og har besteforeldre som ser etter dem, men de er ofte gamle og skrøpelige. Ved å fortsette å la tigging være lovlig, vil antakelig flere og flere barn være uten foreldre til stede i sin oppvekst. For norske barn blir det lagt stor vekt på samvær med foreldrene. Det er trolig ikke mindre viktig for rumenske barn.

Norge bidrar allerede med store pengebeløp i Romania for å hjelpe disse fattige menneskene der de bor. (Sist en bevilgning til Romania i mars på 2,3 milliarder kroner.) De pengene som nå foreslås å bruke på toaletter osv. i

Oslo, vil nok nå mye lenger, altså hjelpe langt flere, om de heller brukes der rumenerne hører til.

Det hevdes at rumenerne blir utsatt for diskriminering, og det kan nok forekomme. Men en del av det som kalles diskriminering er etter min mening det motsatte, nemlig likebehandling. For heller ikke nordmenn får urinere offentliguten at det straffer seg i form av høye bøter. Og telt kan ikke settes opp hvor som helst av noen.

Men det er ikke kan komme utenom er kriminalitet. Politiets statistikker viser tydelig at rumenere står for en stor del av lomme-tyveriene som har økt svært mye i det siste. Og når vi hører hvor store beløp noen av dem sender til sine hjemland, er det vanskelig å tro at tiggingen har vært så innbringende. De må ha pantet svært mange flasker i tillegg for å oppnå slike summer. Men alle skal selvfølgelig ikke tas under ett.

Politiet foreslår å forby tigging. Dem burde myndigheten høre på. Ansvarlige myndigheter burde også se på EØS-reglene for å få en endring slik at ikke disse rumenerne, og stadig flere, kommer til å leve store deler av sine liv under uverdige forhold som tiggere langt borte fra sine barn.

Jane Sivertsen
Sola

LIKEBEHANDLING

«En del av det som kalles diskriminering er etter min mening det motsatte, nemlig likebehandling.»

NATURFORVALTNING

Villaks og sjøaure

Ein kan i det siste lese i diverse aviser om at elvefisket etter laks nå er opna att etter få års freding. Dette grunna at nå er bestandsmålet for gytefisk nådd. Og i dei same reportasjane er fiskarane avbilda med avliva laks i hendene. Dette er laks som er komen attende til elva for å gyta og sikra komande generasjonar. Det paradoksale i det heile er at det er dei som tidlegare har stått fram på barrikadane som «dei reddande englane» for laksen er dei same som nå drep han rett før han skal formeire seg. Ut frå all kunnskap om forvaltning er dette feil mot arter som ein ynskjer skal formeire seg og auke i omfang.

Eg må tillata meg å stilla eit anna spørsmål. Kva er det som har endra seg sidan ein har fått ei slik positiv utvikling av mengde gytefisk i elva? Den einaste forskjellen er at ein har stoppa elvefisket. Ut frå dette kan ein direkte sjå den negative påverknaden som fiske av gytefisk i elvane har på bestanden. Alle andre tilhøve i sjø er om lag uendra i den perioden ein her snakkar om.

ELVEFISKE

«Lat elva vera den «fødestova» ho er meint som.»

Tradisjonelt sett har det mest fisket etter laks gått føre seg i sjø. Dette ved bruk av laksegarn, kilenot og drivgarnsfiske. Dette var eit fiske som mange hadde glede og inntekt av. Alt fiske i sjø er nå på det næraste avvikla for å spare den truga laksen. I tillegg har det for oss som fiskar i sjø medført at ein vert hindra i å fiske etter andre artar som sild og makrell på tradisjonelt vis. For å hindre at den meinige mann som dorgar etter laks i sjø skal ha moglegheit for å få seg ein laks lagar ein fredingssoner kring elveosane. Dette er normalt dei beste fiskeplassane. Dette er elvefiskaranes verk for da får dei fiske all fisken sjølv når den kjem opp i elva. Går den an å utvikle ein meir egoistisk tankegang og handling?

Nå er det på tide at alle som fiskar i sjø får auga opp for dette «narreriet» frå dei som kjempar for elvefiske. Laks er ein nasjonal ressurs og bør koma alle norske borgarar til gode på lik line.

I dag er fisket bortlova ein egoistisk adel i elvane. Lat elva vera den «fødestova» ho er meint som, og tillet heller eit fiske på lik linje for alle i sjø.

Reidar Ebne
Skånevik

Medlem i Bondelaget?

Jeg har nå vært medlem i Norges Bondelag i mange år, men klarer fortsatt ikke å se hvilke fordeler dette gir utover å ha diverse fordeler i forhold til min forsikring. For meg framstår NB ganske handlingslammet, og uten de store visjonene for dem som utgjør medlemsmassen.

Tomtefesteloven er en av de sakene som hadde stor betydning for mange av medlemmene som i første omgang ble frarøvet mulighetene for økte inntekter og gevinst ved reforhandlinger i forbindelse med forlengelser av festekontrakter. Heldigvis hadde vi et skogbruk som tok tak i dette og brakte saken fram for menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg og vant. Hvor var NB?

Kraftlinjer på privat grunn er en annen sak skogbruket har tatt tak i, mens NB sitter stille og ser på at stadig større del av private eiendommer beslaglegges av kraftlinjer uten at grunneieren har noen innflytelse og gevinst av dette. Linjetraseene ryddes av kraftselskapene og virket hentes i liten grad ut, fordi det er kappet i ukurante lengder og ofte ligger ukvistet tilbake. NB er totalt fraværende! Mattilsynet innfører beitenekt for sauebønder fordi vi har en feilslått rovdyrpolitikk som på mange steder har gjort at det er umulig å holde beitedyr i utmarka. Hva gjør NB?

Mattilsynet stenger elver for fiske fordi de er smittet av Gyrodactylus Salaris fordi grunn-

eierne ikke har et organisert og ordnet system for desinfeksjon. Til tross for at grunneiere som før har driftet slike stasjoner i regi av elveeierlaget, og har fått grundig opplæring i dette fra akkurat Mattilsynet, får ikke enkeltstående grunneiere godkjent slik drift når de ikke lenger gjør det i regi av elveeierlaget. Henvendelser fra medlemmene til NB blir ikke engang besvart!

Flere og flere rettigheter vi som grunneiere har hatt og har tas fra oss på svært tvilsomme grunnlag uten at vårt faglag reagerer. Hvorfor er vi da medlemmer i NB? Er det fordi NB er en av de som forhandler om gårdbrukerens inntekt hvert år?

Også det gjør NB på en lite til- litvekkende måte. I år skulle virkelig forbrukerne få merke hva bonden sto for. Og du verden for en aksjon det ble! Bondelagene kjøpte opp noen brød i noen få butikker og ropte ulv om at nå blir det brødkrise! Skaper man brødkrise ved å bruke en dag til å kjøpe opp brød og stenge noen mellager? Nei, på ingen måte! Jeg kjenner INGEN som manglet brød og ingen som var redd for å mangle det heller. Hvis ikke NB nå snart våkner og begynner å ta vare på sine medlemmer i landbruksnæringa på en seriøs og handlingsfull måte, vil medlemmene snart være borte. Ikke fordi de melder seg ut, men fordi de slutter i næringa og begynner å tjene penger i annet arbeid.

Kristen-Are Figenschau